

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Образование за приобщаване: инструмент за борба с бедността и социалната изолация“ (проучвателно становище)

(2011/C 18/04)

Докладчик: г-жа **María Candelas SÁNCHEZ MIGUEL**

С писмо от 23 юли 2009 г. г-н Diego López Garrido, държавен секретар за Европейския съюз в Министерството на външните работи и сътрудничеството на Испания, от името на бъдещото испанско председателство поиска от Европейския икономически и социален комитет, в съответствие с член 262 от Договора за създаване на Европейската общност, да изготви проучвателно становище относно

„Образование за приобщаване: инструмент за борба с бедността и социалната изолация.“

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 23 март 2010 г.

На 462-ата си пленарна сесия, проведена на 28 и 29 април 2010 г. (заседание от 28 април), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 103 гласа „за“, 13 гласа „против“ и 10 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 ЕИСК приветства решението 2010 г. да бъде посветена на активизиране на усилията за премахване на изолацията и бедността и подчертава колко е важно да се използват образованието и обучението като ефективни инструменти за постигане на тези цели. Образованието се счита за важен инструмент за приобщаване в обществото на хората, живеещи в бедност.

1.2 Фактът, че сред приоритетите на „Стратегията на ЕС за 2020 г.“ е укрепване на образованието като средство за борба с неравнопоставеността и бедността и че трите ротационни председателства на ЕС – Испания, Белгия и Унгария – са определили сред целите си „образование за всички“, позволява да се предложат редица мерки, които да превърнат образованието и обучението в ефективни инструменти за борба с бедността и социалната изолация.

1.3 Образованието като основно право на човека се признава още от създаването на ЕС, като са положени значителни положителни усилия за превръщането на това право в обществено благо, достъпно за всички. ЕИСК е допринесъл с голям брой становища по въпроса и във всички тях се признава, че основната цел на образованието продължава да е формирането на свободни и самостоятелни граждани с критично мислене, способни да допринасят за развитието на обществото, в което живеят, притежаващи необходимите високоразвити умения за справяне с новите предизвикателства, преди всичко в трудовата сфера, но и съзнаващи, че споделят ценности и култура и че светът, в който живеят, трябва да бъде опазен за бъдещите поколения.

1.4 ЕИСК препоръчва, въз основа на идеята за образование за приобщаване, ЕС и държавите-членки да поемат задължение да преразгледат образователните политики, тяхното съдържание, подходи и структури, както и разпределението на ресурсите, но и да се преразгледат и/или актуализират политиките, свързани със заетостта, качествените обществени услуги, вниманието към специфични групи (децата, лицата със специални нужди, мигрантите и т.н.) и във всички тези

политики да бъде включена перспективата за равенство на мъжете и жените. Приобщаващото образование може да се развива в различна среда, формална и неформална, в семейството, в общността, като не бива цялата тежест да пада върху училището. Този въпрос далеч не е маргинален или насочен единствено към бедните, а трябва да е отворен към всички социални групи, които имат нужда от такова образование. Причините, поради които трябва да изберем приобщаващо образование, са следните:

- образователни, тъй като то изисква качествена образователна система, достъпна за всички още от най-ранно детство;
- социални, тъй като образованието трябва да допринася за промяна на манталитета, създавайки общество без изолация, предразсъдъци и дискриминация; и
- икономически, тъй като то допринася за повишаване на конкурентоспособността в контекста на новите икономически предизвикателства и новите потребности на пазара на труда.

1.5 От много години в ЕС се водят дискусии, свързани с признаването на резултатите от неформалното образование, осъществявано извън традиционните образователни форми, което допълва формалното образование, като предоставя на хората практически способности, изгражда личностни умения, оформя нагласи и насърчава активното гражданско участие. Макар и тези дискусии все още да не са е довели до консенсус на равнище ЕС, като цяло се признава, че неформалното образование подпомага достъпа до пазара на труда. ЕИСК счита за целесъобразно ЕС да анализира текущото състояние по този въпрос в контекста на образованието за приобщаване и в този смисъл препоръчва:

- да се обедини информацията относно съществуващите институционални и технически разпоредби и да се предложи да бъдат разработени показатели, за да се измерят потенциалните ползи от признаването на неформалното образование и да се съберат емпирични данни за това кои се възползват от това образование;

- да се преразгледат моделите за признаване на резултатите от неформалното образование, за да се установят най-равнопоставените, ефикасните и ползотворните, по-специално за социално изолираните лица, и да се гарантира качеството на предоставеното образование;
- да се насърчава обменът на успешни практики между държавите-членки;
- в този процес да бъдат ангажирани социалните партньори, заинтересованите организации на гражданското общество, както и представители на институциите за формално и неформално образование.

1.6 ЕИСК посочи в свои предходни становища, че качествено държавно образование за всички е способ за насърчване на равенството и социалното приобщаване. В този смисъл е изключително важно всички онези, които са социално изолирани, да имат достъп до предимно държавно⁽¹⁾ и качествено образование, което им отваря вратите към пазара на труда и им позволява да полагат достоен и добре възнаграден труд.

1.7 Накрая ЕИСК препоръчва, като се отчита съгласуваността с вече определените политически приоритети, възможните дейности за развитие да послужат като двигател и катализатор за поемане на по-дръзки и амбициозни ангажименти в тази област и да включват възможно най-широк кръг институции и социални партньори.

1.8 Конференцията на тема „Образованието като инструмент за борба със социалното изключване“, която ЕИСК организира във Флоренция от 20 до 22 май 2010 г., се вписва идеално в тази рамка. Тя възприема хоризонтален подход и ще събере голям брой активно действащи фактори в тази област.

2. Въведение

2.1 Правото на образование като основно право на човека е признато и е записано във всички инструменти, които Европейският съюз е приел от самото си начало. Европа положи огромни положителни усилия за превръщането на това право в обществено благо, достъпно за всички⁽²⁾. Част от населението обаче все още не може да се възползва от предимствата му и това задълбочава неизкоренената бедност. Държавите-членки, Комисията и Европейският парламент предложиха и приеха важни мерки за борба с бедността, използвайки като инструмент за приобщаване качествено държавно образование за всички. В този контекст ЕС определи 2010 г. за Европейска година за борба с бедността⁽³⁾.

⁽¹⁾ Вж. Насоките на ЮНЕСКО относно политиките за приобщаване в образованието, Париж 2009 г.

⁽²⁾ Европейска харта на основните права (2000 г.). Следва да се спомене и ратифицирането от европейските страни на всички международни договори, свързани с правата на човека и по-специално Международната конвенция за правата на детето (1989 г.), Международния пакт за икономически, социални и културни права и Международния пакт за граждански и политически права (1966 г.).

⁽³⁾ ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 106.

2.2 Освен това, социалното приобщаване и борбата срещу бедността са неразделна част от целите на Европейския съюз в областта на растежа и заетостта. Координацията на националните политики по въпросите на защитата и социалното приобщаване се реализира чрез процес на обмен и учене, известен под името „Отворен метод на координация“ (ОМК), който се прилага в сферите на компетентност на държавите-членки с цел сближаване между националните политики за реализиране на някои общи цели. ОМК допринася за координацията на социалните политики, по-специално в рамките на обновената Лисабонска стратегия.

2.3 От друга страна, образованието и обучението са ключови фактори за подобряване на икономическото развитие и социалното сближаване на нашите общества. Непостигнатите цели за намаляване на равнищата на бедност и последиците по отношение на възможната социална изолация в резултат на настоящата икономическа криза засилват интереса към търсене на инструменти, позволяващи да бъде постигнат напредък по целта за активно приобщаване.

2.4 Първият от приоритетите на ЕС за стратегията „ЕС 2020“⁽⁴⁾ е „Създаване на стойност чрез основаване на растежа върху знанието“. Признава се също така, че знанието е двигател на устойчивия растеж и именно образованието, научните изследвания, иновациите и творчеството са областите, които оказват влияние. В същата насока са и заключенията от срещата на високо равнище за трудовата заетост, която се проведе в Прага през май 2009 г.. Предвид настоящата икономическа криза, която оказва голямо въздействие върху работниците и предприятията, по-специално МСП, и като се има предвид, че безработицата достигна невиджани равнища от близо 20,2%, с големи различия между страните от ЕС, е необходимо да се предприемат по-интензивни мерки, особено в областта на образователната политика, за създаване на работни места и повече равенство между европейците.

2.5 Държавното образование, което е един от основните двигатели на равенството, днес се сблъсква с нови и многобройни предизвикателства в свят, който става все по-глобализиран, но и по-неравнопоставен, разделен и асиметричен. Образователната и социалната интеграция на всички ученици е приоритет за публичните власти и за международните или регионалните организации. Образованието за приобщаване е подход, основан на потребностите за учене на всички деца, младежи и възрастни, и по-специално на онези групи, които са най-засегнати от дискриминация, маргинализация, бедност или социална изолация.

2.6 Образованието и обучението могат да бъдат ефективни средства в борбата срещу бедността и социалната изолация. Младежите с по-малко възможности в обществото се сблъскват със специфични трудности, свързани с принадлежността им към среда с неблагоприятни условия в образователен, социално-икономически или географски план, или поради факта, че имат някакво увреждане.

⁽⁴⁾ COM(2009) 647 окончателен от 24.11.2009 г. Работен документ на Комисията – Консултация относно бъдещата стратегия „ЕС 2020“.

2.7 Според ръководните принципи на Юнеско за приобщавашо образование то се счита за процес, предназначен да отчита многообразните потребности на всички учещи и да им отговаря с нарастващо участие в ученето, културата и ценностите на общността, с цел да се намали социалната изолация и бедността. Образованието за приобщаване изисква промяна на съдържанието, подходите, структурите и образователните стратегии, последващо развитие на системите за обучение на преподаватели, отпускане на повече средства с визия, която включва всички учещи, и с твърдата убеденост, че отговорността на общообразователната система е образованието да достигне до всички. Приобщавашото образование има за цел да предложи подходящ отговор на многообразните образователни нужди на социалните групи и може да се постигне в рамките на формалното и неформалното образование.

2.8 Приобщавашото образование съвсем не е маловажен въпрос, отнасящ се единствено до начина, по който да бъдат интегрирани определени учещи в общообразователната система, нито насочен единствено към най-бедните; неговият подход предполага постепенно развитие на образователните системи и други учебни среди, за да се приспособят към многообразието на учещите, превръщайки се в мощно средство в борбата с бедността. То трябва да позволи както на преподавателите, така и на учещите да свикнат с многообразието и да го възприемат не като проблем, а като предизвикателство и възможност за обогатяване в учебната среда.

2.9 Появата на масова безработица отново води до бедност. Световната икономическа криза в момента⁽⁵⁾ е само печално потвърждение на тази ситуация. Настоящата бедност не се характеризира единствено с наличието на недостатъчни доходи; тя може да се прояви под формата на ограничен достъп или липса на достъп до здравеопазване и образование, опасни условия на труд, устойчива дискриминация и предразсъдъци, както и социална изолация. Само наличието на работа, ако не е качествена, вече не осигурява защита срещу бедността. А крайната бедност е по-разпространена сред жените, отколкото сред мъжете: в 17 от държавите-членки на Европейския съюз рискът от крайна бедност е значително по-висок за жените. Семействата с един родител, в които главата на семейството е жена, са изложени на по-голям риск от изпадане в бедност. В свят, в който 60 % от населението живеят с едва 6 % от световните доходи, 50 % живеят само с 2 долара на ден, а над един милиард души имат доходи под един долар на ден, Европа не може да се превърне в крепост и да не обръща внимание на средата, в която живее.

2.10 Нарастващите проявления на градската бедност, преселването на населението от селските към индустриалните райони и масовата имиграция са предизвикателство за социалните политики на региона. По данни на Евростат от 2009 г., 16 % от населението в Европа живее под прага на бедността, а един от всеки десет европейци живее в домакинство, в което нито един от членовете на семейството не работи. В отделни държави-

членки децата са по-изложени на риск от бедност, отколкото останалата част от населението, и изчисленията сочат, че 19 % от тях (което се равнява на 19 милиона деца) са застрашени. Необходимо е да се потърси изход от затворения кръг, който вкарва толкова много хора в капана на бедността, чрез създаването на стабилна и сигурна образователна среда, способна да гарантира на всички учещи пълноценното упражняване на основните им права, развитието на техните умения и бъдещи възможности.

3. Общи бележки

3.1 Борбата с бедността представлява основен елемент на политиките за приобщаване и заетост на ЕС и на държавите-членки. Борбата с бедността, която в отминали години се считаше за политика за подпомагане, се превърна в борба с изолацията. Не става дума единствено за опазване на обществото от страшните последици на бедността, а за гарантиране на човешките права на засегнатите от нея лица. През 2007 г., когато беше взето решение 2010 г. да бъде обявена за година на „борбата с бедността и социалното изключване“, Европейският парламент и Съветът посочиха, че *„настоящел 78 милиона души са изложени на риск от бедност в ЕС и тази цифра продължава да нараства. Тъй като тази ситуация е в пълно противоречие с основните общи ценности на Съюза, са необходими мерки, в които да се включат както ЕС, така и неговите държави-членки.“*

3.2 От друга страна, през 2000 г. държавите-членки на ООН приеха Целите на хилядолетието за развитие (ЦХР), насочени специално към намаляване наполовина на крайната бедност. Тези осем цели трябва да бъдат постигнати до 2015 г. Признава се, обаче, че в настоящия икономически климат ще бъде много трудно да се гарантира постигане на всички цели в предвидените срокове. ЕС реши да посвети 2010 година на борбата с бедността и социалното изключване с цел да активизира усилията си за постигане на тези цели.

3.3 ЕИСК неколккратно е заявявал, че обществото на знанието е един от най-важните инструменти за постигане на пълноценна интеграция на всички граждани, а не само на елита, и по-специално едно от средствата за постигане на целите, поставени на срещата на високо равнище в Лисабон.

3.4 Неотдавна ЕИСК посочи⁽⁶⁾, че именно лицата с по-ниско ниво на образование са изложени на по-голям риск от изолация и че правото на образование трябва да им даде възможности за по-високо качество на живот и по-добър достъп до пазара на труда. Трябва да се отчита и фактът, че икономическите, социалните и технологичните промени изискват актуализиране на съдържанието на образователните програми, преди всичко с оглед да се отговори на потребностите на пазара на труда. В този смисъл ЕИСК предлага промяна в училищната и университетската учебна програма, така че те да могат да се допълват с програми за професионална квалификация, които да улеснят навлизането на пазара на труда⁽⁷⁾ на лицата, които напускат преждевременно училище. Целта е да бъдат предотвратени и поправени щетите, предизвикани от социалната изолация.

⁽⁵⁾ Key Data on Education in Europe („Основни данни за образованието в Европа“) (Доклад от 2009 г. на Европейската комисия относно образованието в Европа), http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/105EN.pdf

⁽⁶⁾ ОВ С 128 от 18.5.2010 г., стр. 10.

⁽⁷⁾ ОВ С 256 от 27.10.2007 г., стр. 93.

3.5 ЕИСК⁽⁸⁾ прие и становище, в което приветства съобщението на Комисията „Нови умения за нови работни места“ и сред заключенията в него следва да се изгъкне искането за „повишаване на квалификацията на всички равнища [като] необходимо условие не само за съживяването на икономиката в краткосрочен план, но и за развитието в дългосрочен план, за повишаването на производителността, за конкурентоспособността и заетостта в ЕС, за гарантирането на равните възможности, а също и за социалното сближаване.“

3.6 Във всички случаи възниква един неизбежен въпрос и той е да се уточни основополагащата концепция на образованието за приобщаване, като се има предвид, че освен стратегия, то е и процес, който налага преразглеждане не само на образователните политики, но и на политиките, свързани със заетостта, предоставянето на качествени публични услуги, вниманието към многообразието на лицата, които следва да получат образование (мъже и жени, деца, младежи и възрастни лица, мигранти, безработни, лица с увреждания или заразени с ХИВ/СПИН и т.н.). В крайна сметка образованието за приобщаване има за крайна цел премахването на изолацията във всичките ѝ форми, било то в резултат на отрицателни нагласи или незачитане на стойността на многообразието. Образованието за приобщаване може да се развива в различна среда, формална и неформална, в семейството и в общността, и не бива цялата тежест да пада върху училището.

3.7 Много често програмите за неформално образование се основават на педагогически форми и работни методи, които не са йерархически и се основават на участието. Тези програми са тясно свързани с организациите на гражданското общество и се управляват от тях. Поради своята същност и благодарение на своя метод „отдолу-нагоре“ неформалното образование изпълни ролята си на ефективен инструмент за борба с бедността и социалното изключване. Ето защо ЕИСК подчертава, че неформалното образование може да играе значителна роля и за прилагането на стратегията „ЕС 2020“.

3.8 Успехът на ученето през целия живот се утвърждава от неформалното образование, което допълва и подпомага формалното образование. Тази връзка може, например, да играе важна роля за повишаване на привлекателността на ученето за младите хора, за да се води борба с отпадането от училище чрез въвеждане на нови методи, улесняване на прехода между формалното и неформалното образование и признаване на умения⁽⁹⁾;

3.9 ОИСР обърна специално внимание на неформалното образование с различни проучвания и проекти⁽¹⁰⁾. Все още няма постигнато всеобщо съгласие по въпроса доколко и как да бъдат признати знанията, придобити чрез „не-формалното“ (non formelle) и още по-малко чрез „неформалното“ (informelle) образование. Това предполага, наред с други аспекти, признаване на способността на други заинтересовани страни, като например организациите на гражданското общество, да преподават извън формалната образователна система и създаване на норми за оценяване на придобитите по този начин умения. Признаването

на придобитите умения и способности се развива чрез стратегии за образование през целия живот в различни държави-членки. В някои се проучват процедури за признаване на посочените умения и способности от правна гледна точка посредством съществуващите национални квалификационни рамки, което дава възможност за навлизане на пазара на труда. ЕИСК счита за уместно ЕС да анализира състоянието в тази област на национално равнище и препоръчва да се обменят полезни практики и примери между държавите-членки.

3.10 Друг важен риск, който следва да се избягва, е образователните стратегии за приобщаване да бъдат отворени единствено за бедните, имигрантите, тези, които са напуснали образователната система по някаква причина. Това би довело до изолация, вместо да интегрира и да приобщава участниците. Една от възможните алтернативи е вратата на тези системи да се остави отворена за други групи, които могат да имат нужда от тях⁽¹¹⁾. От друга страна, неформалното образование не е заместител на формалното, но като се признае стойността на придобитите по този начин знания, то го допълва, тъй като бенефициерите на тези мерки могат да се интегрират, ако желаят и ако им е необходимо, в системата на формалното образование.

3.11 ЕИСК счита за изключително важно всички изолирани лица да имат достъп до образование, което в по-голямата си част е държавно⁽¹²⁾, качествено, дава им достъп до пазара на труда и им позволява да полагат достоен и добре платен труд. Не по-малко важно е това образование да предава основните ценности на гражданството, на реалната равнопоставеност между мъжете и жените, на активното демократично участие. ЕИСК призовава към образование, което допринася за личностното и общественото развитие, а не се разглежда единствено в утилитарен аспект като предаване на способности и умения. Образование, чийто краен резултат са отворени хора с критично мислене и способни да участват активно в общества, характеризиращи се с все по-голяма социална справедливост и политическа зрялост.

3.12 ЕИСК счита, че насърчаването на приобщаването в образованието води до усъвършенстване на способностите за критичен анализ и допринася за подобряване на образователната и социалната среда на учащите в отговор на новите потребности на пазара на труда и на обществото. В крайна сметка, обвързването на образованието със социалното приобщаване предполага свързването му с целите за развитие на обществото и териториалните единици, в които се предоставя. По този начин образованието ще послужи като инструмент за постепенно изкореняване на бедността.

3.13 В обобщение причините, поради които следва да се избере приобщаващо образование, са следните:

— образователни: изискването образователната система да достига до всички („целта за образование за всички до 2015 г.“) предполага отвореност на тази система за многообразието от лица, които следва да получат образование;

⁽⁸⁾ ОВ С 128 от 18.5.2010 г., стр. 74.

⁽⁹⁾ ОВ С 151 от 17.6.2008 г., стр. 45. и ОВ С 318 от 23.12.2009 г., стр. 113.

⁽¹⁰⁾ Например, „Recognition of non-formal and informal learning in OECD countries: A very good idea in jeopardy?“ („Признаване на неформалното и самостоятелното учене в страните от ОИСР: много добра идея в опасност?“), Lifelong Learning in Europe („Ученето през целия живот в Европа“), Patrick Werquin, Париж, 2008 г.

⁽¹¹⁾ ОИСР, Beyond Rhetoric: Adult learning policies and practices. („Не само на думи: политики и практики за обучение на възрастни“). Париж, 2003 г. и Promoting Adult learning („Насърчаване на обучението на възрастни“), Париж, 2005 г.

⁽¹²⁾ Вж. Насоките на Юнеско относно политиките за приобщаване в образованието, Париж 2009 г.

— социални: образованието може и трябва да допринесе за промяна на менталитета, като подпомага изграждането на общества без дискриминация и предразсъдъци, в които всички жители могат да упражняват основните си права;

— икономически: приобщаващото образование ще допринесе за повишаване на действителната конкурентоспособност на обществата в контекста на новите икономически предизвикателства. Конкурентоспособност, основаваща се на знания и умения, а не на нелоялна конкуренция. Приобщаването и качеството взаимно се укрепват.

4. Специфични цели

4.1 Европейската година на борбата с бедността има четири специфични цели:

— **признаване:** следва да се признае правото на хората, засегнати от бедността и в социална изолация, да живеят с достойнство и да участват пълноценно в обществото;

— **съпричастност:** годината ще си постави за цел и да засили съпричастността на обществото към политиката и действията, насочени към социално приобщаване, като се подчертава отговорността на всеки един за преодоляване на бедността и маргинализирането;

— **сближаване:** ще се стреми да подкрепя развитието на едно по-сплотено общество чрез повишаване на общественото съзнание за всеобщата полза от общество, в което бедността е ликвидирана и никой не е осъден да живее в изолация;

— **ангажираност:** накрая, годината ще има за цел потвърждаване на сериозния политически ангажимент на ЕС за борба с бедността и социалната изолация и насърчаването му на всички равнища на управление.

4.2 Европейската година следва да бъде фокусирана върху следните теми:

а) детска бедност и предаване на бедността от едно поколение на друго;

б) интегриращ пазар на труда;

в) липса на достъп до образование и обучение;

г) връзка между пола и бедността;

д) достъп до основни услуги;

е) преодоляване на дискриминацията и насърчаване на интеграцията на имигрантите, социалното приобщаване и интеграцията на трудовия пазар на етническите малцинства;

ж) удовлетворяване на потребностите на хората с увреждания и на други групи в неравностойно положение.

4.3 Следователно 2010 г. е уникална възможност за Европа да бъдат осведомени и мобилизирани много широки и многообразни обществени слоеве по темата за борбата с бедността и ролята, която може да играе образованието, с цел да се върви към премахване на бедността. Подобна амбиция може да се осъществи, единствено ако бъде отправено силно и ясно послание, а не разнопосочни и неясни призови. Поради това ЕИСК предлага дейностите да се съсредоточат около една централна ос: „Образование за приобщаване: мощен инструмент в борбата с бедността. За Европа без социална изолация.“

4.4 Испанското правителство пое председателството на Европейския съюз през първото шестмесечие на 2010 г. През последните години Испания демонстрира специален интерес към темата за борбата с бедността, премахването на социалната изолация и приобщаващото образование. Тя пое председателството в началото на Европейската година, посветена на тази задача. Официалното обявяване се състоя в Мадрид на 21 януари 2010 г., а в края на юни ще се проведе редовният Европейски съвет, на който Испания ще отстъпи ротационното председателство на Белгия. Интересът и поетият от Испания ангажимент на тема „Образование за всички“ изглеждат отлична възможност за развитие на цяла поредица дейности, насочени към това настоящата година да остави трайни следи под формата на политически решения, които ни приближават към желаната цел – премахването на бедността и социалната изолация.

Брюксел, 28 април 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Mario SEPI

ПРИЛОЖЕНИЕ

към становището на Европейския икономически и социален комитет

Следните изменения, получили поне една четвърт от подадените гласове, бяха отхвърлени по време на разискванията:

Създава се нов параграф 1.5:

„В различни страни „неформалното образование“ е образователна форма, широко използвана поколения наред от работодатели, синдикати и организации на гражданското общество изобщо. Чрез своите педагогически форми и работни методи, основани на участието, както и чрез връзките си с гражданското общество, тя постигна много добри резултати като инструмент за борба с бедността и социалното изключване. Ето защо ЕИСК подчертава, че като допълва формалното образование, „неформалното“ образование може да играе особено важна роля за прилагането на стратегията „ЕС 2020“ за приобщаващ растеж.“

Резултати от гласуването:

„За“: 44
„Против“: 61
„Въздържали се“: 14

Създава се нов параграф 3.7:

„В различни страни неформалното образование е признато за образователна форма, широко използвана поколения наред от работодатели, синдикати и организации на гражданското общество с цел по-доброто приобщаване на хората към обществото и професионалния живот. Много често неформалното образование се основава на педагогически форми и работни методи, които не са йерархически и се основават на участието. Също така то е тясно свързано с организациите на гражданското общество и се осигурява от тях. Чрез своята същност и използвания метод „отдолу-нагоре“ неформалното образование се използва като ефективен инструмент за борба с бедността и социалното изключване. Ето защо ЕИСК подчертава, че неформалното образование може да играе значителна роля включително за прилагането на стратегията „ЕС 2020“.“

Резултати от гласуването:

„За“: 37
„Против“: 73
„Въздържали се“: 10